

משיחות ש"פ אמור, כ' אייר ה'תנש"א

אין ארץ הקודש, אין ירושלים עיר
הקודש, בהר הקודש, בביהמ"ק השלישי,
„מקדש אד' כוננו ידיך“¹⁵⁷.

— כולל דעם ספר תורה וואָס מ'האָט
די וואָך מסיים געווען, ע"י השתדלות
של נשי ובנות ישראל, צוזאַמען מיט אַ
סיום וסדר הכנסת ספר תורה, בשמחה
גדולה בריקודים וכו', און פאַרבונדן
מיט איר הוספה בנתינת הצדקה, ה-
מקרבת את הגאולה¹⁵⁶ —

(157) בשלח טו, יז.

(156) ב"ב י, א.

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

דבר מלכות

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מלך המשיח מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן
מליובאוויטש

משיחות ש"פ אמור, כ' אייר ה'תנש"א

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פאַרקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה
ה' תהא שנת פלאות אראנו
שנת הק"כ להולדת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד

לזכות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מהרה יגלה אכ"ר

יה"ר שיראה רוב נחת מבניו — התמימים בפרט,
משלוחיו, חסידיו וכלל ישראל — בכלל
ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו הק'
ויבנה ביהמ"ק במקומו ויקבץ נדחי ישראל
בגאולה האמיתית והשלימה
נאו תיכף ומי"ד ממ"ש!

יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד!

מ'נוצט אויס אלע עניני העולם, לשם שמים" און אויף „דעהו“, אזוי אז יעדע זאך בעולם איז מגלה „כבודו“ של הקב"ה –

דאָרף אויך זיין אַ הוספה מיוחדת אין אולפנא ולימוד התורה, ובמיוחד – אין פנימיות התורה כפי שנתגלתה בתורת ה- חסידות, באופן של הבנה והשגה, בחכמה בינה ודעת,

און אויך – משפיע זיין אויף אַנדערע אַרומ, דורך הפצת התורה והיהדות, ו- הפצת המעיינות.

ויה"ר אז דורך דער עבודה פון פאָר-ענדיקן „אַריינשטעלן“ און מגלה זיין דעם אל"ף אין „גולה“ – וועט דאָס גלייך ברענגען די גאולה, תיכף ומיד ממש, אזוי אז נאָך ווי אידן שטייען ב- מעמד ומצבם איצטער ממש, אין זייע-רע לבושים ובגדים, אפילו אויב זיי זיינען נאָך „בגדים צואים“¹⁵², וואָרום די גאולה קומט באופן פון לא עכבן אפילו כהרף עין¹⁵³, און ערשט לאחרי הגאולה „ויאמר¹⁵² גו' הסירו הבגדים גו' מ-עליו“¹⁵⁴, ועאכו"כ ווען עס רעדט זיך וועגן „ועמך כולם צדיקים“.

און אלע אידן, „בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו“, גייען צוזאמען מיט אלע זייערע ענינים, „כספם וזהבם אתם“, ועאכו"כ מיט אלע בתי כנסיות ובתי מדרשות¹⁵⁵ און די ספרי תורה שבהם

152 ראה זכרי' ג, ג ואילך.

153 ראה מכילתא ופרש"י בא יב, מא.

154 ועי' המבואר בנוגע לתחזה"מ, שכשם שאדם הולך כך הוא בא כו', כשם שהוא הולך לבוש בא לבוש כו' ואח"כ אני מרפא אותן (ב"ר רפצ"ה. זח"ג צא, א. וראה תשובות וביאורים ס"א (ע' 55).

155 ראה מגילה כט, א.

(עכ"פ דורך דעם וואָס „יעשה את שלו לקיים את השבועה שמשביעים תהי צדיק כו', ועוד שההרגל כו' נעשה טבע שני“, „וכשירגיל כו' הרי באתערותא ד-לתתא אתערותא דלעילא וכולי האי ואולי יערה כו' ויזכה לבחי' רוח משרש איזה צדיק כו'“¹⁴⁹), וי"ל אז לאחרי די אלע ענינים – של בירור וזיכוך כו' – וואָס אידן זיינען דורכגעגאנגען במשך דורות, קען איצטער יעדער איד זיכער דערגרייכן די העכסטע דרגות, ביז „תהי צדיק“ בגלוי (דער גילוי פון „ועמך כולם צדיקים“¹⁵⁰), ווי ס'וועט זיין בשלי-מות הגילוי בגאולה האמיתית והשלי-מה¹⁵¹.

ביז אז דורך דעם – די עבודה פון הפצת המעיינות חוצה – האָט מען דעם כח צו מגלה וממשיך זיין אלקות אין וועלט, ביז אין חוצה שאין חוצה ממנה.

און דאָס אַלץ ווערט אַ הכנה וכלי – צו „ונגלה כבוד הוי' גו'“¹⁰⁰ בגאולה האמיתית והשלימה, „ולא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד“, און צו דעם גילוי פנימיות התורה, ביז באופן פון „והיו עיניך רואות את מוריך“.

י. די הוראה דערפון בפשטות – ב-נוגע צו די פעולות וואָס אידן דאָרפן טאָן צו נאָכמער ממנה זיין די גאולה:

אין צוגאב צו די פעולות אין חלקו בעולם, ביז בכל העולם, צו מגלה זיין ווי דער אויבערשטער איז אלופו של עולם אין דער וועלט און אין יעדער זאך אין וועלט, ובפרט דורך דעם וואָס

150 ישעי' ס, כא.

151 כמאחז"ל כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב שנאמר ועמך כולם צדיקים גו' (סנהדרין ר"פ חלק). וכפי שאומרים קודם פרקי אבות.

בס"ד. משיחות ש"פ אמור, כ' אייר ה'תנש"א

ביידע אויבנדערמאָנטע ענינים) זעט מען גלייך אין דער ערשטער גאולה (און מקור אויף אלע גאולות) – גאולת מצרים:

די גאולה איז באַשטאַנען אין דעם, אַז נוסף דערצו וואָס אלע אידן זיינען אַרויס פון מצרים („בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו“) ובשלימות און מיט אלע זייערע זאָכן (ע"ד מ"ש⁷, „כספם וזהבם אתם“), האָבן זיי מיט זיך אויך מיטגענומען און אויסגעלייזט די ענינים פון „גולה“ (גלות מצרים) – „וישאלו⁸ ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמלות גו' וינצלו (ורוקינו⁹) את מצרים“, „שעש-אוה¹⁰ כמצודה שאין בה דגן . . כמצולה שאין בה דגים“¹¹ [און – „וגם¹² ערב רב עלה אתם“]¹³.

5) כמובן ממאחז"ל (ב"ר פט"ז, ד. ויק"ר פט"ז, ה) „כל המלכיות נקראו על שם מצרים“. וראה ד"ה כימי צאתך תש"ח רפ"ב (ע' 164).

6) בא י, ט.

7) ישעי' ס, ט.

8) בא יב, לה-לו.

9) ת"א, ת"י ופרש"י ע"פ. פרש"י ברכות שבהערה הבאה (ד"ה כמצודה).

10) ברכות ט, ב. פסחים קט, א.

11) „פי' שלקטו כל הניצוצין שנפלו בשבירה אליהם ונתרוקנו מצרים מהם עד שנשארו כמצולה כו' ולא השאירו שם אפי' ניצוצ' א" (תו"א וראו נו, סע"ד).

12) בא שם, לה.

13) שוה („רב“) מרמו על הר"ב ניצוצים (מהרפ"ח ניצוצים) שנתבררו ועלו אתם ממצרים (תו"א בא ס, ג). ועי' המבואר בתו"א שבהערה 11, מובן, שבמצרים היו רק ר"ב ניצוצים, ונתבררו

א. בהמשך צו דעם וואָס עס האָט זיך גערעדט וועגן דעם ענין פון גאולה

– אַז דער וואָרט „גאולה“, אותיות „גולה“ בתוספת אל"ף², גיט אַרויס דעם תוכן פון דער גאולה (מער ווי די אַנדע-רע ד' – ה' לשונות של גאולה):³ (א) דאָס אויסלייזונג פון אלע עניני הגלות (גולה); גאולה איז ניט שולל די עבודה אין גלות, נאָר זי איז כולל און הויבט אויף גלות – דורך אַרויפֿשטעלן און מגלה זיין דעם אל"ף פון „אלופו של עולם“⁴ אין „גולה“, ווי דער אויבער-שטער איז בעה"ב און פירט אָן מיט אלע עניני העולם אויך אין גלות, (ב) די גאולה ווערט „אויפגעמאַכט“ דורך דער עבודה אין גלות (אזוי ווי דער וואָרט „גאולה“ ווערט אויפגעמאַכט – און רוב אירע אותיות זיינען – אותיות „גולה“, נאָר מאיז מוסיף אָן אל"ף) –

וועט מען זיך אַפּשטעלן אויף נאָך אייניקע נקודות אין דעם, וואָס דאָס וועט צוגעבן נאָכמער הסברה אין דער עבודה וואָס אידן דאָרפן טאָן שטייענ-דיק „ערב הגאולה“.

ב. דער אויפטו פון גאולה (די הוס-פה וגילוי האל"ף אין גולה, און אין

1) שיחת ש"פ אחו"ק, י"ג אייר (לעיל [סה"ש תנש"א ח"ב] ע' 504 ואילך).

2) ראה ויק"ר פרתנו ספ"ב. שהשר פ"ה, א (1). קה"ר פ"ה, א (א). לקו"ת בהעלותך לה, ג. אוה"ת בא ע' רעג. בהעלותך ס"ע תכג ואילך. נ"ך ע' תקי. המשך מים רבים תרלו' פקל"ד.

3) וראו ו, ו-ח. וראה לעיל [סה"ש תנש"א ח"ב] ע' 504 הערה 4.

4) ראה אוה"ת בא שם.

אותם²²) – איז געוואָרן די עליית (גד- לות) וגאולת מצרים, באופן פון „ואחרי כן יצאו ברכוש גדול“¹⁴ (וואָרום אילו לא ירדו אבותינו למצרים וואָלטן זיי ניט (באָקומען און) אויפגעהייבן די „כלי כסף וכלי זהב ושמות“ פון מצרים).

דערפון איז אויך פאַרשטאַנדיק בנו- גע צו אַלע גאולות (וועלכע זיינען געג- ליכן און נעמען זיך פון גאולת מצרים⁵), ביז דער גאולה האַמיתית והשלימה, אויף וועלכע עס שטייט²³ „כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות“ – אַז זי הייסט „גאולה“ דערפאַר וואָס איר תוכן איז: (א) אויסלייזן אויפהייבן די עניני גולה (דורך מגלה זיין אין זיי דעם אלופו של עולם), און (ב) דוקא דורך דער עבודה אין גולה קומט די גאולה.

ג. מ'דאַרף אָבער פאַרשטיין:

נוסף אויף דעם וואָס דורך גאולת מצרים האָט זיך אויפגעטאַן דער גילוי פון אלופו של עולם אין מצרים – „וידעו מצרים כי אני ה'“ [וואָס דאָס איז געווען איינער פון די טעמים אויף די מכות²⁴], אַז דער אויבערשטער איז בעה"ב און פירט אַן מיט דער וועלט²⁵ – האָט זיך אויך אויפגעטאַן נאָך העכערע ענינים (פאַר אידן), אַז „נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם“²⁶, און „בכבודו ובעצמו“²⁷ – עצמות א"ס ב"ה²⁸,

(22) לך לך טו, יג.

(23) מיכה ז, טו.

(24) ראה וואַר א, ה. יז, ח, ו. יח, ט. יד, כט. בא יא, ז. בשלח יד, ד. יח. וראה לקו"ש (תל"ו) וואַר תנש"א.

(25) ראה אברבנאל וואַר ט, טז.

(26) הגש"פ פּיסקא „מצה זו“.

(27) שם פּיסקא „ויוציאנו“.

(28) ראה סה"מ אע"ר ע' עה. המשך תער"ב

ח"ב ע' תתקכד. סה"מ תער"ב-תערע"ו ע' טז.

ביז אַז די כוונה²⁹ (אין יציאת מצרים) איז מתן תורה, „בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה“³⁰, דער גילוי פון „אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים“³¹, ובאופן פון „פנים בפנים דבר ה' עמכם“³², של מעלה פון דעם גילוי פון אלופו של עולם, ווי דער אויבערשטער איז דער בורא העולם ומנהיגו („בראשית³³ ברא אלקים את השמים ואת הארץ“)³⁴, כידוע אַז תורה איז „קדמה לעולם“³⁵, קדמה גם במעלה (למעלה) מעולם.

ועאכו"כ ווען עס רעדט זיך וועגן דער גאולה האַמיתית והשלימה – וואָס דעמולט וועט זיין, נוסף אויף דעם גילוי פון אלופו של עולם (בכל הבריאה), גילוי אלקות שלמעלה מהבריאה – „אלה“³⁶ תולדות פרץ מלא³⁷ וואָס איז העכער פאַר דעם „מלא“³⁷ פון „אלה“³⁸ תולדות השמים והארץ בהבראם“ (עולם על מילואו נברא³⁹), ביז אַז עס וועט זיין אַ חידוש שלא בערך לגבי דעם מצב

(29) „עיקר תכלית המכוון“ – תו"א ר"פ שמות (מט, א).

(30) שמות ג, יב.

(31) יתרו כ, ב. וראה מכילתא ופרש"י שם. שמו"ר פכ"ט, ג.

(32) ואתחנן ה, ה.

(33) בראשית א, א.

(34) כמבואר בכ"מ הטעם שבעשה"ד נאמר

„אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים“ ולא „אשר בראתי שמים וארץ“, כי הגילוי אלקות ביצי"מ (ומ"ת) הוא למעלה מהגילוי דבריית שמים וארץ (ראה סידור עם דא"ח רפד, ב ואילך. ובכ"מ).

(35) ראה מדרש תהלים צ, ד. ב"ר פ"ח, ב. תנחומא וישב ד, זח"ב מט, א.

(36) רות ד, יח.

(37) ב"ר פ"ב, ו. שמו"ר פ"ל, ג.

(38) בראשית ב, ד.

(39) ראה ב"ר שם. פ"ה, ז. פ"ג, ג.

דערצו האָט רשב"י אויך מחבר גע- ווען פנימיות התורה און נגלה דתורה¹³². וי"ל אַז אין תורה עצמה איז נגלה דתורה און פנימיות התורה ע"ד דער חילוק צווישן אל"ף מלשון אולפנא ולי- מוד (מוחין השי"ד למדות), און אל"ף אותיות פלא (מוחין בעצם). און רשב"י האָט מחבר געווען שניהם.

וי"ל אַז בכח זה האָט ער אויך אויפ- געטאַן דעם כח אויף גילוי אלקות (אויך די דרגות שלמעלה מעולם) אין (אלופו של) עולם – כמאמר הידוע שלו¹³³: „תניא ר"ש בן יוחאי¹³⁴ אומר כו' כל מקום שגלו (ישראל) שכינה עמהן כו' גלו לבבל שכינה עמהן כו' גלו לאדום שכינה עמהן“, ד.ה. אַז אויך זייענדיק אין (בבל כו') „גולה“ האָט מען דאַרט דעם גילוי פון אלופו של עולם, „שכינה עמהם“.

ועד"ז איז רשב"י ממשיך בכל העולם כולו – כמאמר שלו¹³⁵: „יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין“, אַז ער קען אויסלייזן כל העולם מלשון העלם והסתר מן הדין, כולל דעם דין הגלות.

ויש לקשר זה אויך מיט דעם וואָס ל"ג בעומר איז דער טאַג פון „הוד שב- הוד“, וואָס באַדייט דעם ענין פון (הוד מלשון) הודאה, און הודאה שבהודאה – בחי' פלא (שלמעלה מהשגה), און דער- פון ווערט עס דערנאָך נמשך אין אל"ף (הבנה והשגה). ולהוסיף, אַז הוד שבהוד

(132) ראה המשך חייב אדם לברך תרל"ח פכ"ה.

(133) מגילה כט, א.

(134) כן הוא „יוחאי“ באל"ף) בעין יעקב. וי"ל שבזה מרומז הגילוי דבחי' אל"ף, ככפנים.

(135) סוכה מה, ב.

איז אויך „סוף ותשלום הספירות בעיקר המדות“¹³⁶ – ד.ה. אַז דאָס איז כולל אַלע מדות (עשיר), ביז מלכות שבמלכות (מכובד), נוסף אויף די המשכה פון מוחין ע"י (חכם, וגבור). און הוד איז אויך די ספירה החמישית, וואָס איז מ- רמז אויף בחי' חמישית לפרעה¹³⁷, דאת- פרעו ואתגליין מיני' כל נהורין¹³⁸, ב- בחי' פרוע, שלמעלה מסדר והשתלשלות (בחי' פלא), און דאָס גופא ווערט דער סדר קבוע (בחי' אל"ף) לע"ל.

ט. און פון רשב"י ווערט דערנאָך נמשך דער גילוי פנימיות התורה בדר- רות שלאחרי זה, ביז דור האריו"ל, ווען ס'איז געוואָרן „מצוה לגלות זאת ה- חכמה“¹³⁹, און דערנאָך – איז אין דעם צוגעקומען דורך גילוי תורת החסידות ע"י הבעש"ט והמגיד (מייסדי תורת החסידות הכללית), און נאָכמער – דורך דעם אַלטן רבי'ן (מייסד תורת חסידות חב"ד) און רבותינו נשיאינו ממלאי מקו- מו – לימוד פנימיות התורה באופן פון חכמה בינה ודעת, און הפצת המעינות חוצה, אָנהויבנדיק פון דעם חוצה שב- אדם – זיינע כחות הנפש, ביז אויך פון נפש הבהמית, ביז חוצה שבעולם – מעין וטועמי' פון גילוי פנימיות התורה בגאולה האַמיתית והשלימה.

און אַזוי קומט אין דעם צו – דורך רבותינו נשיאינו ממלאי מקומו מדור לדור, ביז כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו. צו די גילויים פון פנימיות התורה בדר- רנו זה, ובזה גופא – קומט צו משנה

(136) סידור עם דא"ח שער הל"ג בעומר דש, א ואילך.

(137) ויגש מז, כד.

(138) זח"א ר"י, א.

(139) אגה"ק סכ"ו (קמב, ב).

„מאז מלכי – רבנן¹²⁶ – וואָס דורך דעם קומט צו אויך חכמה שבמלכות (בחי' שלמה), ביז שלימות המלכות, ווי דאָס איז כולל אַלע פיר ענינים הנ"ל: חכם, גבור, עשיר, מכובד.

אַזוי אַז מ'האָט שלימות הכסא של ד' רגלים, אויף וועלכע ס'איז שייך שלימות ענין הישיבה (ווישב שלמה על כסא ה'"). ולהוסיף, אַז דורך דעם ווערט אויך נמשך ראשו של מלך למטה, אַזוי אַז מען באַקומט מער שייכות צום מלך, און רגליו ווערן אויפגעוויבן על „ה- דום רגלי“¹²⁷ – וואָס דורך המשכה מל-מעלה למטה און העלאה מלמטה למעלה ווערט די שלימות החיבור פון אלקות שלמעלה מעולם ביז בבחי' נפלאות מיט עולם, פון גילוי בחי' אל"ף אין מציאות העולם והגלות („גולה“).

ובהדגשה יתירה – שטייענדיק ביום השבת, וואָס איז כנגד ספירת המלכות, ובפרט בימי הספירה בשנה זו (ווען די ספירה האָט זיך אָנגעהויבן „ממחרת השבת“¹²⁸ (אויך כפשוטה), וואָס דעמולט איז יעדער שבת פון די „שבע שבתות תמימות“¹²⁸ כנגד מלכות פון דער ספירה דשבוּע ההוא: מלכות שבחסד, מלכות שבגבורה, מלכות שבתפארת, מלכות שבנצח, מלכות שבהוד, מלכות שביסוד, מלכות שבמלכות, און דעם שבת – מלכות שבהוד (וואָס דאָס איז שוין כולל כל הספירות, ביז מלכות שבמלכות, כדלקמן ס"ח), מלכות ווי ס'איז פאַר-

בונדן מיט דער שלימות פון הודאה (בחי' פלא), כנ"ל.

ה. אין דעם אַלעם קומט צו נאָכמער שטייענדיק אין דעם שבת נאָך ל"ג בעומר (ובתוך השלשה ימים פון ל"ג בעומר¹²⁹), יום ההילולא ויום שמחתו של רשב"ל¹³⁰:

דורך רשב"י איז געווען דער גילוי פון פנימיות התורה (בחי' נפלאות שבת-רה), און דער עיקר גילוי איז געווען ביום הסתלקותו, נשמתא דנשמתא ד-אורייתא (די פנימיות פון די סודות וואָס ער האָט מגלה געווען כל ימי חייו)^{130*}, ביז אַז דורך כתיבת דברים אלו (בספר הזהר), איז דאָס דערנאָך נתגלה געוואָרן צו אַלע אידן, ביז באופן פון יתפרנ-סון¹³¹ בהבנה והשגה – גילוי בחי' נפלאות שבתורה אין חכמה בינה ודעת. די התחלה – ומעין ובדוגמא – פון דעם גילוי פנימיות התורה לע"ל.

129 ולהעיר מהחידוש בשנה זו בענין שלשה: מב' ימי ראש השנה נכנסו תיכף ליום השבת, וכן ב"ט כסלו (שחל ביום חמישי בשבוע), ראש השנה לחסידות, שענינו נמשך בכ"ף כסלו, וממנו נכנסו תיכף ביום השבת. וכן בנוגע לל"ג בעומר, מ"ת דפנימיות התורה (המשך תרס"ו ע' ריט), שחל ביום חמישי, וענינו נמשך על ג' ימים (ראה שער הכוונות ענין ספה"ע דרוש יא. ועד"ז בפע"ח שער ספה"ע פ"ז). וימי הפורים שלפ"ז, וכהסימן פל"ג הובא בסידור (וטור אר"ח סתכ"ח). ועד"ז הרמז י"ל שענין שלשה קאי על עבודת הג' מוחין מצ"ע, ענינה של פנימיות התורה (שנתגלתה ע"י הרשב"י, ובאופן של חב"ד ע"י אדה"ז) – מעין וטועמי' של העבודה דלע"ל (כביש קיני קניזי וקדמוני).

130 נסמן בסה"ש תשמ"ח ח"ב ע' 440.
130* ראה בארוכה ד"ה גל עיני תשל"ז (סה"מ מלוקט ח"ה) שבערה 51. וש"נ.
131 ל' התקו"ז ת"ו בסופו. וראה הקדמת המק"מ לספרו. כסא לתקו"ז שם.

בגאולת בבל ומדי וכו', סיי אין עולם – אַ חידוש אין מעשה בראשית („הנני בורא שמים חדשים וארץ חדשה“⁴⁰, „ה- שמים החדשים והארץ החדשה“⁴¹), און סיי אין גילוי אלקות – דער גילוי פון פנימיות עתיק⁴², ביז דער גילוי פון עצמותו ית' למטה, אין דער „דירה לו יתברך בתחתונים“⁴³,

ביז אַז „לא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד ולפיכך יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת בוראם כפי כח האדם ש- נאמר⁴⁴ כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים“⁴⁵; און עס וועט דע- מולט זיין אַ חידוש אין תורה: כשם ועד"ו ווי גלות וגאולת מצרים איז געווען אַ הכנה צו מתן תורה, אַזוי וועט די גאולה האמיתית והשלימה ברענגען אַ חידוש אין תורה – דער גילוי פון פנימיות ה- תורה⁴⁶, „סוד טעמי' ומסתרי צפונותי“⁴⁷, ביז „תורה חדשה מאתי תצא“⁴⁸.

40 ישעי' סה, יז.
41 שם טו, כב. וראה בזה לקו"ת שה"ש בסופו (נא, ג). ספר הליקוטס דא"ח צ"צ ערך לע"ל ע' תריב ואילך. ועוד.
42 משא"כ כל הגילויים דעכשיו הם מחיצוניות עתיק – פע"ח שער הק"ש רפט"ו, הובא בלקו"ת שם.
43 ראה תנחומא נשא טז. שם בחוקות ג.
במדב"ר פ"ג, ו. תניא פל"ו.
44 ישעי' יא, ט.
45 רמב"ם בסינים וחומת ספרו.
46 ראה תו"א ר"פ שמות (מט, א): „כמו שכל עיקר תכלית המכוון בגלות מצרים . . . הי' בכדי לזכות לקבלת התורה . . . כך כל אריכות הגלות הזה הוא כדי לזכות לגילוי פנימיות התורה שיהי' לע"ל כו"ו.
47 פרש"י שה"ש א, ב.
48 ישעי' נא, ד. ובויק"ר פ"ג, ג: חדוש תורה מאתי תצא. וראה קה"ר פ"יא, א (ח): תורה שאדם למד בעוה"ז הבל היא לפני תורתו של משיח.

און וויבאלד אַז די אַלע ענינים – וועלכע זיינען שלא בערך העכער פאַר דעם גילוי איצטער פון אלופו של עולם – ווערן נכלל אין (שם) גאולה, דאַרף מען זאָגן אַז דאָס אַלץ איז אויך מרומז אין „גאולה“ אותיות „גולה“ בתוספת אל"ף.

ד. דער ביאור אין דעם:

אין⁴⁹ דעם אות אל"ף – וואָס קומט צו אין (וואָרט) „גאולה“ (לגבי „גולה“) – זיינען פאַראַן כמה פירושים: (א) אל"ף פון לשון אלוף, אלופו של עולם. (ב) אל"ף פון לשון אולפנא ולימוד, אאלפך חכמה⁵⁰ אאלפך בינה. (ג) אל"ף אותיות פלא.

אין דער עבודה פון איבערמאַכן גלות („גולה“) צו גאולה זיינען פאַראַן בכללות דריי ענינים, דריי דרגות ושל-בים: גילוי אלקות אין ובערך לעולם (אלופו של עולם). גילוי אלקות של-מעלה מעולם אָבער עס האָט נאָך עפעס אַן ערך ויחס צו עולם, ובמיוחד – דורך תורה שקדמה לעולם (אולפנא). און גי-לוי אלקות שלמעלה לגמרי מעולם, ב-אופן מופלא ומובדל, ובמיוחד – דורך די נפלאות שבתורה⁵¹ וואָס וועלן נתגלה ווערן בגאולה האמיתית והשלימה⁵² (פלא).

די ערשטע זאָך⁵³ באַשטייט פון מגלה

49 בהבא להלן – ראה בארוכה ספר הערכים-חב"ד מערכת אותיות – אל"ף (ע' עב ואילך). וש"נ.
50 לשון הכתוב – איוב לג, לג.
51 ראה רשימות הצ"צ לתהלים (יהל אור) ע' תסא. ובארוכה – ד"ה גל עיני תשל"ז (סה"מ מלוקט ח"ה ע' רעא ואילך). וש"נ.
52 ראה שער האמונה פ"ס.
53 בהבא להלן – ראה אמרי בינה פתח השער פ"א. שם ספ"ה.

זיין אין כל עניני העולם – (בגלות) דעם אל"ף פון אלופו של עולם, ווי דער אויבערשטער איז דער אלוף און בעה"ב פון וועלט און אין וועלט: דער עולם – עולם מלשון העלם והסתרה⁵⁴ – איז באשאפן געווארן אין אן אופן אז ער (מצ"ע) פארדעקט אויף אלקות, דעם דבר ה' וואָס איז עם שטענדיק מהוה, מחי' ומקיים⁵⁵. און די עבודה פון א' אידן באַשטייט אין מגלה זיין בעולם ווי דער אויבערשטער איז אלופו של עולם, הן בכללות העולם און הן בפרטי העולם – „כי אראה שמך מעשה אצבעותיך ירח וכוכבים אשר כוננת“⁵⁶, און אזוי אויך בכל פרטי הנבראים – דער גילוי פון דעם כח הפועל בנפעל⁵⁷.

וואָס דורך דעם גילוי פון אלופו של עולם אין „גולה“ – ווערט אויפגעטאָן די גאולה, ווען עס וועט זיין „וידע כל פעול כי אתה פעלתו“⁵⁸.

א' העכערער ענין אין דעם גילוי האל"ף איז – דער ענין פון אל"ף מלשון אולפנא ולימוד, אאלפך חכמה אאלפך

54 ראה לקו"ת שלח לו, ד. מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' שג. ח"ג ע' א'נט. וראה לקו"ת (חל"ד) שופטים תשמ"ז הערה 63. וש"נ.

55 שער היחוד והאמונה פ"א.

56 תהלים ה, ד.

57 במכ"ש ממעשה בשר ודם, שהוא יש מיש",

ו„כאשר יצא לצורה כלי שוב אין הכלי צריך לידי הצורה“ (שעיהו"א רפ"ב), שגם שם ישנו כח הפועל בנפעל, „כידוע בהרב המגיד ז"ל. . שאמר בפירושו על מה שהכיר לפועל הכלי מתוך הכלי כו" (שער האמונה ספכ"ז), ועאכו"כ במעשה ה' עושה שמים וארץ", „שהוא יש מאין", „צריך להיות כח הפועל בנפעל תמיד להחיותו ולקיימו" (שעיהו"א שם).

58 תפלת העמידה דר"ה (ברכת „אלקינו כו' מלך כו'").

בינה: דער גילוי אלקות בגאולה האמי- תית והשלימה וועט זיין – נוסף צו בחי' אלקות אין דער בריאה (אלופו של עו- לם), כח הפועל בנפעל – אויך, אלקות וואָס איז העכער פאר דער וועלט (כנ"ל), וואָס דאָס קומט פון אל"ף שב- בחי' מוחין (חכמה ובינה), וואָס איז העכער פאר די מדות פון וועלכע עס נעמט זיך עולם⁵⁹ (עולם חסד יבנה⁶⁰): ובמיוחד – איז דאָס דורך דער גילוי התורה (וואָס ווערט נתגלה נאָך דער גאולה), וואָס „אלפיים שנה קדמה תורה לעולם“⁶¹, „אלפיים“ אויך מלשון אא- לפך, אאלפך חכמה אאלפך בינה⁶¹.

און דערנאָך קומט מען צו נאָך א' הע- כערן ענין אין דעם אל"ף – אותיות פלא – גילוי הנפלאות אין דער גאולה, כמ"ש⁶² „כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות“ (נפלאות אפילו בערך די נפלאות בגאולת מצרים⁶²). כולל ובמיו- חד – די נפלאות שבתורה⁶¹ „גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך“⁶³, גילוי פני- מיות התורה, „סוד טעמי' ומסתר צפונ- תי", וועלכע זיינען מצ"ע מופלא ומוב- דל (ביז – בתכלית ההעלם⁶⁴), און אויך דאָס ווערט נתגלה, ביז באופן פון אול- פנא ולימוד, ביז אין (אלופו של) עולם⁶⁵.

59 אוה"ת תבוא ס"ע תתשי' ואילך. וראה ספר הערכים-חב"ד שבהערה 49 ע' עג. וש"נ.

60 תהלים פט, ג. וראה סה"מ תשי"ח ריש ע' 273. וש"נ.

61 לקו"ת שה"ש א, סע"ד. המשך והחרים תרל"א ע' כו. סה"מ תשי"ח ס"ע 273.

62 ראה אוה"ת נ"ך עה"פ (ע' תפז). וש"נ.

63 תהלים קיט, יח.

64 ומתאים גם עם זה שאל"ף אותיות „אפל“, בחי' חושך (ישת חושך סתרו – תהלים יח, יב) שלמעלה מאור וגילוי (אוה"ת יתרו ע' תתקלג).

65 ראה ספר הערכים שם ע' עב. ע' צה. ע' קט. ע' קטט. וש"נ.

משיח וועט זיין סיי א' מלך און סיי א' רב, „וילמד כל העם“ תורה⁶⁰, כולל – די נפלאות פון פנימיות התורה⁶¹.

ז. בכדי אַז באַ יעדער איד'ן זאָל זיין דער כח צו אויפנעמען דעם גילוי פון משיח, דאָרף ביי אים זיין מעין פון די דרגות הנ"ל אין דעם אל"ף [כידוע אַז יעדער איד האָט אין זיך א' ניצוץ פון משיח⁶¹, און דעריבער זאָגט יעדער- ער⁶² „ויתקיים בנו מקרא שכתוב ונחה עליו גו"ל": מלכות, מדות, מוחין השייך למדות, און מוחין בעצם.

ויש לומר, אַז דאָס איז דער תוכן המשנה אין אָנהויבס פון היינטיקן פרק (רביע'י), וואו ער רעכנט אויס פיר זאָכן: „איזה חכם כו', איזהו גבור כו', איזהו עשיר כו', איזהו מכובד“, וידוע אַז זיי זיינען כנגד די פיר דרגות אין וועלכע עס טיילן זיך די (עשר ספירות וואָס זיי ווערן נשתלשל⁶³ די) עשר כחות הנפש, כנגד די ד' אותיות פון שם הוי"ו⁶⁴: אי- זהו חכם – חכמה, איזהו גבור – בינה, איזהו עשיר – תפארת (כללות ה- מדות)⁶⁵, איזהו מכובד – מלכות (שענינו כבוד).

109 רמב"ם הל' תשובה שם.

110 ראה סהמ"צ שם פ"ג. לקו"ת צו יז, א"ב.

שער האמונה פנ"ו ואילך. ועוד.

111 מאור עינים ס"פ פינתס.

112 תפלת רבש"ע בעת הוצאת ס"ת ביו"ט.

113 תניא רפ"ג.

114 שער מאמרי רז"ל ולקוטי הש"ס לאבות

כאן. וראה סה"ש תשמ"ח ח"ב ע' 446 ואילך.

115 לכאורה הי"ל, שעשיר הוא בינה, וגבור הו"ע המדות (גבורת ותוקף המדות). והסדר במשנה הוא – תחלת בחי' דוכרין (י' וו' דשם הוי' – חכמה ומדות), ואח"כ בחי' נוקבין (ב' ההי"ן דשם הוי' – בינה ומלכות). ודוחק הכי גדול הוא – דמה מוכרח לשנות סדר שם הוי"ו!?

והיות אַז יעדער איד האָט א' חלק אלוקה ממעל ממש⁶¹, און נאָכמער „חלק הוי' עמו“⁶¹ – וואָס העצם כשאתה תופס בחלקו אתה תופס בכלו⁶¹ – דעריבער איז ער אין זיך כולל אַלע פיר אותיות פון „אלוה“ (בחי' אלופו של עולם), און פון הוי' (אלקות שלמעלה מעולם).

און זיין עבודה באַשטייט פון מגלה זיין די פיר ענינים אין זיך, ביז אין אַן אופן פון לפנים משורת הדין, „מילי דחסידותא“⁶¹, בחי' נפלאות (שבתורה).

און דורך דעם וואָס ער האָט בגלוי אַלע פיר ענינים ווערט די שלימות המלכות, שלימות כסא המלכות של ד' רגלים דוקא – „וישב שלמה על כסא הוי", ומעין זה באַ יעדער איד, וואָרום אידן זיינען „בני מלכים“⁶² און נאָכמער – „מלכים“⁶², ביז אַז דורך דעם באַ- קומט ער אַ שייכות צו „מכובד“, וואָס נעמט זיך פון כבודו של הקב"ה [במכ"ש פון א' מלך באוה"ע אויף וועמען מ'זאָגט „שנתן מכבודו לבשר ודם“⁶²]. ועאכו"כ דורך זייער שייכות צו תורה (ביז אַז יעדער איד האָט זי'ן אות⁶³ און חלק בתורה), „כל⁶⁴ בניך לימודי הוי"⁶⁵, און

116 תניא רפ"ב.

117 האינו לב, ט.

118 כתר שם טוב בהוספות סקט"ז. וש"נ.

119 ראה ב"ק ל, א.

120 שבת סז, א.

121 תקו"ז בהקדמה (א, ריש ע"ב).

122 ברכות נח, א. רמב"ם הל' ברכות פ"י

הי"א. טואו"ח סרכ"ד. שו"ע שם ס"ז. הל' ברכות

הנהנין לאדה"ז סייג ס"ט.

123 ראה מג"ע אופן קפו.

124 ישעי' נד, יג.

125 ואף שמאחז"ל (ברכות בסופה. וש"נ), א"ת

בניך אלא בניך", ידוע (ראה ס' הליכות אלי ס"ג. ועיין מו"מ ח"ג פמ"ג. שו"ת הרדב"ז ח"ג תשובה אלה

מער: „ותרב חכמת שלמה . . מכל חכמת מצרים”⁹⁷ – דער יתרון פון אל"ף (אאלפך חכמה) וואָס קומט אַרויס דורך „גולה” (חכמת מצרים),

וואָס בכח זה „כל חכמי הגוים נת- בטלו בעצם לגבי חכמת שלמה שלא ע"י מלחמה ע"כ נק' שלמה כי שלום הי' בימיו”⁹⁸, ביז אַז די אומות האָבן גע- בראַכט צו שלמה'ן די ניצוצי קדושה (כידוע בנוגע צו מלכת שבא⁹⁹) – מעין שלימות השלום לע"ל, וואָס „לא ירעו ולא ישחיתו גו' כי מלאה הארץ דעה גו”¹⁰⁰, ע"ד ווי דער בירור דורך „עסק התורה דבחכמה אתברירו בביטול הרע בעצם כמו לע"ל דכתיב¹⁰¹ וראו כל בשר בחי' ראי' דחכמה כו' וידע⁹⁸ כל פעול כו”⁹⁸.

ו"ל אַז דאָס איז נוגע צו שלימות ענין המלכות, וואָס דערפאַר איז באַ שלמה געווען אַ מלכות בשלימות, „וישב שלמה על כסא ה'”¹⁰¹ במצב של מנוחה ושלום (בכללות), בערך צו מלכות דוד אויף וועלכע עס זיינען געווען קטרוגים וערעורים כו'.

ואילו זכו וואָלט מלכות שלמה גע- ווען שלימות ענין המלכות און בית ראשון וואָלט געווען דער בית נצחי, בגאולה נצחית; אָבער צוליב דעם וואָס עס האָבן זיך אין דעם אַריינגעמישט

להבין ולהשכיל בתורת ה' ובכל אשר בעולם). וצע"ג איך ליישב זה עם המבואר בפנים (המצב דלע"ל).

- (97) מ"א ה, י.
 (98) שערי תשובה שם (נו, א).
 (99) מ"א י, א ואילך. תו"א בראשית ו, רע"א.
 סה"מ תש"ד ע' 107. ובכ"מ.
 (100) ישע"י מ, ה.
 (101) דה"א כט, כג.

דברים בלתי רצויים, איז דערנאָך גע- ווען „קרוע אקרע את הממלכה”¹⁰² (למל- כות יהודה ומלכות ישראל), און ס'איז דערנאָך געווען דער חורבן, און דער- נאָך – חורבן בית שני, און גלות זה ה- אחרון – ביז עס וועט זיך אומקערן שלימות ענין המלכות ע"י מלך המשיח, למעלה ממלכות שלמה, ווען „מלך”¹⁰³ אחד יהי' לכולם למלך גו' ולא יחצו עוד לשתי ממלכות עוד”, „ודוד”¹⁰⁴ עבדי נשיא להם לעולם¹⁰⁵.

עפ"ז י"ל די הדגשה אַז משיח איז „מבית דוד ומזרע שלמה” – ווייל דער אויפטו פון משיח וועט באַשטיין פון מעלת דוד (מלכות) ומעלת שלמה (שלום), דורך דעם וואָס משיח וועט האָבן שלימות ענין המלכות, כולל חכמה שבמלכות (ווי דאָס קומט אַרויס דורך „גולה”, חכמת מצרים), ביז אַז „אותו המלך שיעמוד מזרע דוד בעל חכמה יהי' יותר משלמה”¹⁰⁶, ביז שלימות ענין המוחין (בבחי' פלא), נוסף אויף מוחין ומדות ומלכות – כמ"ש¹⁰⁷ „ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה ובינה רוח עצה ר- גבורה רוח דעת ויראת ה'”. וכידוע¹⁰⁸ אַז

- (102) מ"א יא, יא.
 (103) יחזקאל לו, כב.
 (104) שם, כה. וראה לקו"ש (חל"ה) ויגש תנש"א.
 (105) ואולי יש לומר לחידודא, שענין זה מרומז גם בלשון „גאולה האמיתית והשלימה”: „אמיתית” – רומזת לשלימות המלכות על כל בני ישראל, כי יעקב הוא מדת האמת (זח"א קלט, סע"א. קסא, א. תניא ספ"ג. ועוד) ונשמחו „כלולה מכל הנשמות שבישראל מעולם ועד עולם” (אגה"ק ס"ז). ובתיבת „שלימה” ישנם האותיות של „שלמה”.
 (106) רמב"ם הל' תשובה פ"ט ה"ב.
 (107) ישע"י יא, ב.
 (108) אוה"ת תוריע (כרך ג) ע' תתטז. ובארוכה – סהמ"צ להצ"צ מצות מנינו מלך.

ובלשון החסידות – אין די ספירות למעלה: (א) אלופו של עולם איז כנגד ספירת המלכות, גילוי מלכותו ית' בעו- לם – „אחד”⁶⁶, „אמליכתי למעלה ול- מטה ולארבע רוחות”⁶⁷. ובכללות יותר – ענין המדות, וואָס פון זיי איז דער מקור אויף הנהגת העולם. (ב) אולפנא ולימוד (אאלפך חכמה אאלפך בינה) איז בחי' המוחין (חכמה ובינה), מוחין השיי- כים למדות, וואָס דאָס איז למעלה מ- עולם, אָבער פאַרט די התחלה ומקור אויף עולם⁶⁸. (ג) פלא איז בחי' מוחין (חכמה) מצ"ע, עצם המוחין⁶⁹, ביז ווי דאָס איז פאַרבונדן מיט כתר (ביז מיט פנימיות הכתר), שמופלא ונבדל לגמרי מעולם⁷⁰.

וידועי' אַז איצטער איז דער עיקר העבודה אין בירור השבע מדות (כיבוש שבע ארצות), און אין מוחין השייכים למדות: משא"כ בגאולה האמיתית וה- שלימה וועט זיין (אויך) די עבודה פון מוחין מצ"ע (כיבוש שלש ארצות, קיניזי וקדמוני⁷³).

- (66) שזהו גימט' של א'.
 (67) ברכות יג, ב. וראה ספר הערכים שם ע' עט. וש"נ.
 (68) ראה אמרי בינה שבהערה 53.
 (69) ראה סה"מ ה'ש"ת ע' נה. ספר הערכים שם ע' קכ. וש"נ.
 (70) ראה אמרי בינה שם. ספר הערכים שם ע' קט ואילך. וש"נ.
 (71) מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א בתחלתו (ע' ג ואילך).
 (72) לך לך טו, יט. ובפרש"י: עתידים להיות ירושה לעתיד.
 (73) וי"ל שגילוי הג' מוחין מצ"ע (בחי' פלא) דלע"ל נעשה דוקא ע"י בירור (חכמות) העולם, קיניזי וקדמוני שלמטה (שנשתלשלו לאחרי צמצום ופרסא כו' מג' מוחין) – ע"ד שגאולה נעשית דוקא ע"י גילוי האל"ף שב, גולה". וע"ד המבואר לקמן

ועד"ז אויך אין גילוי אלקות בגאולה האמיתית והשלימה: נוסף צו דעם גילוי פון כח הפועל בנפעל, און גילוי אלקות שלמעלה מהבריאה, וועט אויך זיין דער גילוי פון עצמותו ית' למטה, ואדרבה – כח העצמות ווערט נתגלה דוקא אין דעם יש הנברא⁷⁴.

ה. עפ"ז איז פאַרשטאַנדיק אַז דער אויפטו פון גאולה – „גולה” בתוספת אל"ף – איז כולל אַלע דריי ענינים פון דעם גילוי האל"ף (אין דער עבודה ב- גלות): אלופו של עולם, אולפנא, פלא:

און דוקא דורך דער עבודה אין גלות, דורך אַריינשטעלן דעם אל"ף (די דריי ענינים שבו) אין „גולה” – ווערט אויפגעמאַכט די גאולה, און אַלע דריי ענינים ודרגות שבה (אויך די ענינים הכי נעלים שבה): גילוי כח הפועל בנפעל, „וידע כל פעול כי אתה פעלתו” (מל- כות), גילוי שלימות האולפנא ולימוד התורה, גילוי אלקות שלמעלה מהבריאה (מוחין), ביז גילוי הנפלאות (מוחין ב- עצם, כתר)⁷⁵.

- בפנים (ס"ו) בענין „ותרב חכמת שלמה . . מכל חכמת מצרים”.
 (74) ראה לקמן ס"ט.
 (75) ומעין זה התחלה בזה בגאולת מצרים – כנ"ל בפנים, שנוסף לגילוי אלופו של עולם במצרים („וידעו מצרים כי אני ה'”, אפילו „בקרב הארץ” (וירא ח, יח)), כפי שבא לידי ביטוי גם בזה ש"ה, נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלום – היו שם נפלאות* (עד שמדמים ה„אראנו נפלאות” שלע"ל „כימי צאתך מארץ מצרים” – מיכה ז, טו), עד להגילוי ד, בכבודו ובעצמו” שהי' במצרים, ועוד ועיקר, שגלות מצרים היא ההכנה למתן תורה, גילוי האל"ף ד, אנכי ה' אלקיך” (בחי' כתר), הכולל כל התורה כולה (תניא רפ"כ), גם פנימיות
- (*) ראה שמות ג, כ. ונוד.

ד.ה. – מ'באנוגנט זיך ניט דערמיט וואָס מ'איז מגלה אין „גולה” בחי' אלוֹפו של עולם (אלקות בערך הבריאה), דורך אויסנוצן די עניני העולם „לשם שמים”⁷⁶ און אויף „דעהו”⁷⁷, נאָר מ'איז דאָרט אויך מגלה וממשיך בחי' אולפנא (מוחין השייכים למדות), דורך לימוד התורה, ביז אויך – בחי' פלא, דורך לימוד פני- מיות התורה (נפלאות שבתורה), כדלקמן (ס"ח ואילך).

ויש לומר, אַז נוסף צו דער עבודה (פון לימוד פנימיות התורה) אין גלות,

התורה, ואדרבה – במ"ת ה' גילוי מעשה מרכבה „ויראו את אלקי ישראל גו' ויחזו את האלקים” (משפטים כד, י"א. וראה גם שמו"ר פג, ב. ושי"ג), מעין הגילוי אלקות בגאולה האמיתית והשלימה, כמ"ש (ואתחנן ד, לה), „אתה הראית לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו”, „הראית ממש בראי חושיית” (תניא פל"ו – מו, א).

ובפרטיות יותר: הגילוי דמ"ת בא לאחר הבהנה דמ"ט ימים, ימי הספירה, שלאחרי יציאת מצרים, שענינם (בעבודת האדם) – כירור הז' מדות (וב- שלימות – ז' מדות כלולום מז') במ"ט יום, ועי"ז מגיעים – „תספרו חמשים יום” (אמור כג, טז) – לגילוי שער הנו"ן (דבינה) שבערך להמ"ט שער (ע"ד בחי' מוחין השייכת למדות), ועד לבחי' הב' בשער הנו"ן שהיא שלא בערך – מופלא ומובדל – מהמ"ט שער (ראה בארוכה לקו"ת במדבר יב, א ואילך), בחי' נפלאות, נ' פלאות (זח"א רסא, ריש ע"ב) – שנתגלה במ"ת.

אבל ביצי"מ ומ"ת ה' בגילוי לפי שעה. ובגילוי ה' במ"ת בעיקר הנתינה תורה הנגלית (ראה תו"א ר"פ שמות), בחי' אולפנא ולימוד. משא"כ בגאולה האמיתית והשלימה תהי' שלימות הגילוי באופן תמידי ונצחי (ראה המשך תער"ב ח"ב ע' תתקל ואילך), וגילוי פנימיות התורה (תו"א שם – נעתק לעיל הערה 46), בחי' נפלאות שבתורה.

76 אבות פ"ב מ"ב. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. טוש"ע או"ח סרל"א.

77 משלי ג, ו. וראה רמב"ם וטושו"ע שם.

ווערט דאָס אויפגעטאָן אויך דורך דעם עצם ענין (ירידה) פון „גולה” (דורך מגלה זיין אין גולה דעם אל"ף, די כוונה עליונה אין דער ירידה) – כמ"ש⁷⁸ „ואמרת ביום ההוא אודך ה' כי אנפת בי”, דלכאורה: אין וואָס באַשטייט די הודאה אויף דעם וואָס „אנפת בי”!? מ'קען ניט ענטפערן אַז די הודאה איז אויף דעם וואָס שטייט בהמשך הכתוב „ישׁוב אפך ותנחמני”, ווייל דעמולט איז דאָס ניט קיין הודאה בשלימות: אויב די הודאה איז אויף דעם וואָס „ישׁוב אפך” (דער ביטול ושליה פון „אנפת בי”) וואָלט געווען נאָך בעסער – און נאָך אַ גרעסערע הודאה – אַז עס וואָלט לכת- חילה ניט געווען „אנפת בי”! דערפון איז מוכח, אַז די הודאה איז דוקא אויף דעם וואָס „אנפת בי”.

איז דער ביאור אין דעם, ווייל דוקא דורך דער ירידה אין גלות באופן פון „אנפת בי” קומט די עלי' פון דער גאר- לה, ביז די העכסטע ענינים שבה – גי- לוי בחי' אל"ף אותיות פלא: און בשעת מ'איז מגלה אין „גולה” דעם אל"ף (פון פלא) – די כוונה עליונה שבוה – ווערט נתגלה דער „אודך ה'” אין דעם „אנפת בי”, בחי' הודאה דוקא אויף אַ דבר פלא שלמעלה משכל וחכמה (של האדם), ע"ד מ"ש⁷⁹ „אודה שמך כי עשית פלא”, וואָס דאָס גייט אויף אריכות הגלות וואָס איז אַ דבר פלא, ו„אינו מושג בשכל כלל, זהו מכלל במופלא”⁸⁰ ממך אל תדרוש⁸¹, און דאָס גופא ווערט דערנאָך נמשך בגילוי בבחי' „כי עשית – אלה”⁸², ב-

78 ישע"י יב, א.

79 שם כה, א.

80 חגיגה יג, א.

81 ביאורי הזהר להצ"ע ע' תקלא.

82 זח"א קצד, ב.

לעולם”⁸³: אָבער וואָס איז דער רמז אין „ומזרע שלמה”⁸⁴?

ויש לומר (בפנימיות הענינים): בימי"ו שלמה איז געווען מעין דעם מצב פון דער גאולה האמיתית והשלימה. בזמן דוד זיינען געווען מלחמות, ביז אַז „דם לרוב שפכת”⁸⁵ (און דערפאַר האָט ער ניט געקענט אויפבוין דעם בית ה- מקדש⁸⁶), משא"כ בזמן שלמה האָט גע- הערשט שלום, וואָס דערפאַר ווערט ער אָנגערופן בשם שלמה, ווייל שלום הי' בימי"ו – מעין שלימות השלום לעתיד לבוא.

ויש לומר אַז דער טעם אויף דעם, ווייל באַ שלמה איז געווען שלימות החכמה – „ויחכם מכל האדם”⁸⁷. ד.ה. אַז נוסף צו דעם ענין המלכות איז ביי אים געווען אויך שלימות בחכמה⁸⁸. און נאָכ-

שכל וחכמה (אאלפך חכמה)⁸⁴. און דוקא דורך דער עבודה בהתגברות אויף דעם חושך הגלות קומט מען צו דער שלימות הגילוי פון פנימיות התורה בגאולה ה- אמיתית והשלימה⁸³.

ו. וויבאַלד די גאולה האמיתית וה- שלימה קומט דורך משיח צדקנו, איז פאַרשטאַנדיק, אַז אויך אין משיח זיינען פאַראַן די דריי ענינים (אין דעם אל"ף) פון גאולה.

ובהקדים דעם דיוק בדברי הרמב"ם⁸⁴ אַז מלך המשיח איז „מבית דוד ומזרע שלמה”⁸⁵, דלכאורה אינו מובן: דאָס וואָס ער שרייבט „מבית דוד” [ווי ער שרייבט אויך אין ספר היד⁸⁶] איז דער- פאַר וואָס באַ בית דוד איז „עיקר המל- כות”⁸⁷, „כיון שנמשח דוד זכה בכתר מלכות והרי המלכות לו ולבניו כו' עד עולם”⁸⁸, „מלכי בית דוד הם העומדים

83 המשך תער"ב ח"א פרכ"ה ואילך.

84 בפיה"מ סנהדרין פ' חלק יסוד הי"ב. ועד"ז בסה"מ שלו מל"ת שסב „אין מלך למי שמאמין בתורת משה רבינו אלא מזרע דוד, מזרע שלמה דוקא” (ראה לקו"ש חכ"ה ע' 110 הערות 51-52). אגרת תימן פ"ג „אי אפשר שלא יעמוד מזרע שלמה איש כו”.

85 והוא ע"פ תנחומא ס"פ תולדות*. אגדת בראשית פמ"ד (מה). וראה מפרשי הזהר ח"א קי, ב. ושי"ג.

86 הל' מלכים פ"א ה"ד: ואם יעמוד מלך מבית דוד. ובהל' תשובה פ"ט ה"ב: אותו המלך שיעמוד מזרע דוד.

87 רמב"ם הל' מלכים פ"א ה"ח. וראה בכ"ז בארוכה לקו"ש חכ"ה ע' 110 ואילך. חכ"ח ע' 109 ואילך. ח"ל ע' 100-99.

88 רמב"ם שם ה"ז.

* ושם: ממי הוא מדוד, שנאמר (דה"א ג, י) ובו שלמה רחבעם (בנו), אבי' בנו וגו'.

89 שם ה"ט.

90 דאם בא רק לשלול שאר בני דוד, הו"ל לפרש גם שם בנו של שלמה (ראה שוה"ג להערה 85), שהרי גם לשלמה היו כמה בנים.

91 הבהא להלן ראה ד"ה פדה בשלום בס' שערי תשובה לאדהאמ"צ (שער התפלה) פ"א (נה), ד ואילך).

92 דה"א כב, ח. וראה גם שם כה, ג.

93 שם.

94 כמ"ש „דה"א כב, ט), „שלמה יהי' שמו ושלום וכש"ט אתן על ישראל בימיו”.

95 מ"א ה, יא.

96 ראה ספר המצות להצ"צ מצות מינוי מלך פ"ב, שדוקא במלך דוד הי' המשכת בחי' חכמה במדת והנהגת המלכות שלו (ובהמשך הענין מבאר, שדוד קיבל מאדם חכמה עילאה (עצמיות החכמה שלא נוגע למדות), ומיוסף קיבל חכמה תתאה (להנהיג המלוכה בפועל), משא"כ בכל המלכים שלאחריו (כולל שלמה, שעליו נאמר ויחכם מכל האדם) לא הי' הארת החכמה מאיר בהם לענין הנהגת מלכותם (כ"א רק בניצוץ הפרטי שלהם